

og i den Henseende kan jeg heller ikke Andet end være den høitærede Kirkeminister særdeles taknemmelig for den gode Hensigt, som han har høvt med det her foreslaaede. Man har ofte til forskjellige Tider og paa forskjellige Steder — og det ikke uden Grund — anset over, at der fra Statens Side blev anvendt særdeles meget Overflødigt til den akademiske Dannelse, og at der forhen er anvendt alt for Lidt til den almene Oplysning. De, som mene, at dette har været Tilfældet, kunne ikke noksom paastømme, hvad der her er foreslaaet. Om disse Bestemmelser i det Hele ere praktiske, kan jo blive Gjenstand for nøiere Bedømmelse og Kritik, men Hensigten er god, og det vil sikkert hjælpe særdeles meget paa Almueoplysningens Fremme, dersom det her foreslaaede lader sig gennemføre i en Stillelse, der kan vække Befolkningens Tilfredshed. Naar jeg nu saaledes ser paa Forslaget i dets Helhed, kan jeg ikke negte, at det forekommer mig, at det er et brugbart Grundlag, og jeg vilde ønske, at der var viist lidt mere Imødekommen overfor Kirkeministeren paa et andet Sted, end Tilfældet har været. Naar der var Laalmodighed tilstede paa begge Sider samt den Imødekommen, som er nødvendig til Gjemmeførelsen af ethvert større Lovforslag, saa tror jeg, at denne Lov vilde kunne have været gennemført paa en saadan Maade, at Befolkningen kunde være nogenlunde tilfreds dermed. En Sag af en saa indgribende Betydning er det jo umuligt at faae gennemført saaledes, at Alle blive tilfredse med den, men jeg tror dog, at den største Del og den billigsttænkende Del af Befolkningen vilde kunne have været tilfreds med denne Lov, dersom der var viist den fornødne Imødekommen fra begge Sider. Saaledes som Tilstanden imidlertid er nu, efterat Sindene ere blevne satte i en saa stærk Bevægelse, som de ere, er det min Mening, at man gjør bedst i at lade den Sag hvile eet eller maaste to Aar endnu, for at der kan blive mere Egevægt i Sindene og mere Fordragelighed imellem Partierne indbyrdes, end der er for Dieblirket. Jeg mener ikke, at det har stor Hast. At Lovforslaget er af stor Bigtighed, det erkjender jeg, men det kan ikke hjælpe, at man erkjender og for sit Vedkommende føler dette, naar Anden hos det store Flertal af Befolkningen er en saadan, at det erklærer, at det ikke vil være tilfreds. Naar jeg ser hen til dem, som ere de mest fremtalende og mest give Toner og Stemningen an rundt om i Landet, og ser, at de erklære sig utilfredse, saa maa man se sig for og give sig lidt Tid. Det er ikke min Mening at ville stemme mod Overgangen til 2den Behandling; men jeg mener, at vi skulle se hen til den Betænkning, som er fremkommen andetsteds fra og tage den under Overveelse, selv om man saa ikke faar Sagen gennemført i Aar eller næste Aar; efter min Mening skal man ikke forhaste sig med at søge at faae den gennemført strax.

Tessén. Det har glædet mig at høre den sidste ærede Lalers Fordrag, som jeg fandt velgjørende efter alle de Storme, som have været reiste imod det Forslag, der foreligger. Det havde vistnok været ønskeligt, om denne Sag havde kunnet komme til at foreligge Repræsentationen paa en tidligere Tid, da Gemytterne ikke endnu vare i saa stærk Øjving, og den religiøse og politiske Bevægelse ikke gif saa høit som nu; thi da havde der været bedre Haab om at kunne gennemføre denne Reform, der jo er af allerhøieste Bigtighed. Men ved Siden af de mulig temmelig ringe Udsigter, der er til for Dieblirket at gennemføre Sagen, er det dog trostseligt, at vi have en Lovgivning, som kan benyttes, og som kan udvikles saaledes ad administrativt Veie, at der kan udrettes meget Godt til Fremme af Skolevæsenets Lary, selv om det ikke skulde lykkes at gennemføre det nu forelagte Forslag. Naar jeg har ønsket at udtale mig om Sagen, er det nærmest, forsaavidt Sagen angaar Kjøbstæderne, fordi jeg i en saa lang Række af Aar har beskæftiget mig med Skolefagen i Kjøbstæderne, og fordi det blev overdraget mig som Medlem af Kjøbstads-kommissionen at formulere de Ønsker, som fra Kjøbstadskommissionens Side bleve fremsatte, og som jeg derfor under denne Sags Behandling ønskede at bidrage mit til at kunne saavidt muligt ske Fyldest. Jeg er meget enig med den ærede sidste Laler deri, at det er anerkjendelsesværdigt, at den høitærede Kultusminister i det foreliggende Lovforslag ikke har forladt det Grundlag, som Forordningen af 29de Juli 1814 har givet til Skolevæsenets Ordning her i Landet. Jeg tror, at det er et saa godt og sikkert Grundlag, at det vanskeligt vilde have kunnet erstattes ved noget helt Ny; men det Nye, som er kommet til i Lovforslaget ved Siden af en Udvikling af det gode Gamle, er dog ikke uden Betydning. Det Nye, som er bragt i Forslag, og paa hvilket jeg sætter Pris, er, at Kommunerne ere blevne stillede friere ligeoverfor Ordningen af deres Skolevæsen, og at der gives Kommunerne Anvisning paa at inddrage den private Skolevirksomhed i det offentlige Skolevæsenes Tjeneste, uden dog derved paa nogen Maade at slaa det offentlige Skolevæsen ihjel. Det er dette Sidste, som derimod vilde blive Tilfældet efter de Forslag, jeg har set fremkomme fra andre Sider, idet der igjennem en foreslaaet Uddeling af Skolepenge til Forældre, som lade deres Børn søge private Skoler, sættes Præmier paa at forlade den offentlige Skole, hvorved en Slappelse nødvendigvis vil indtræde i det offentlige Skolevæsenes Virksomhed. Dette vilde jeg anse for overmaade uheldigt; men at benytte den private Virksomhed ved Siden af og i det offentlige Skolevæsenes Tjeneste er vist netop den rette Veie at gaa, for paa den ene Side at opnaa en fyldigere Undervisning udenfor Friiskolen for dem, der kunde betale for Undervisningen,